

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 18 december 2003

Ö 4190-03

KLAGANDE

Hydraulkranar Sverige Aktiebolag, 556439-2172, Produktvägen 12 C,
246 43 LÖDDEKÖPINGE

Ombud: jur. kand. GU

MOTPART

Crane Building Sweden AB, 556583-4982, Uggelviksgatan 11,
114 27 STOCKHOLM

Ombud: advokaten JO

SAKEN

Säkerhetsåtgärd enligt 15 kap. 3 § rättegångsbalken

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätt, avd. 9, beslut den 24 oktober 2003 i mål Ö 7346-03

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen undanröjer tingsrättens och hovrättens beslut samt visar frågan om säkerhetsåtgärd åter till tingsrätten.

Det ankommer på tingsrätten att pröva frågan om ersättning för rättegångskostnader i hovrätten och Högsta domstolen.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Hydraulkranar Sverige Aktiebolag har yrkat bifall till sitt i hovrätten fullföljda yrkande om säkerhetsåtgärd och befrielse från skyldigheten att ersätta Crane Building Sweden AB:s rättegångskostnader i hovrätten.

Crane Building Sweden AB har bestritt ändring.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

SKÄL

Hydraulkranar Sverige Aktiebolag (Hydraulkranar) har anlitat Crane Building Sweden AB (Crane Building) för att utföra vissa arbeten på en lastbil. Parterna är oense om huruvida Crane Building alljämt har någon fordran med anledning av utfört arbete som ger det bolaget rätt att utöva retentionsrätt i lastbilen. Hydraulkranar har i ansökan om stämning yrkat att det skall fastställas att bolaget inte

häftar i skuld till Crane Building och att detta bolag skall förpliktas att utge lastbilen.

I samband härmed har Hydraulkranar även yrkat att Crane Building enligt 15 kap. 3 § rättegångsbalken skall förpliktas att omedelbart utge lastbilen. Till stöd för det yrkandet har Hydraulkranar anfört att Hydraulkranar har ett oundgängligt behov av att lastbilen omedelbart utlämnas till bolaget. Hydraulkranar har också, inom ramen för yrkandet enligt nämnda bestämmelse, framfört ett antal ytterligare argument med avseende på Crane Buildings retentionsrätt.

Den fråga som nu skall besvaras är om Hydraulkranars yrkande under åberopande av 15 kap. 3 § rättegångsbalken avser en sådan åtgärd för säkerställande av sökandens rätt som åsyftas i den bestämmelsen.

Enligt 15 kap. 3 § rättegångsbalken får domstolen, om någon visar sannolika skäl för att han mot någon annan har ett anspråk, som är eller kan antas bli föremål för rättegång eller prövning i annan liknande ordning, och det skäligen kan befaras att motparten genom att utöva viss verksamhet eller företa eller underlåta viss handling eller på annat sätt hindrar eller försvårar utövningen av sökandens rätt eller väsentligt förringar dess värde, förordna om lämplig åtgärd för att säkerställa sökandens rätt. Paragrafens andra stycke innehåller vissa exempel på sådana åtgärder. För att en åtgärd enligt lagrummet skall beviljas krävs, förutom att käranden visar sannolika skäl för sitt anspråk och antagliggör en ”sabotagerisk”, att han ställer säkerhet för eventuell skada (se 6 § i samma kapitel).

Huruvida bestämmelsen i 15 kap. 3 § rättegångsbalken även kan användas i det

primära syftet att käranden genast skall komma i åtnjutande av den rätt han hävdar i målet, och om säkerhetsåtgärden helt enkelt kan bestå i att svaranden redan under processen tvingas fullgöra den förpliktelse som käranden för talan om, framgår inte omedelbart av lagtexten. Avgörande blir därför hur bestämmelsen skall tolkas.

I sin ursprungliga lydelse, före den lagändring som skedde år 1981, innehöll bestämmelsen en reglering av två olika situationer. Den första förelåg då det skäligen kunde befaras att motparten genom att utöva viss verksamhet eller företaga eller underlåta viss handling eller genom annat sitt förhållande hindrade eller försvårade domens verkställande eller väsentligt förringade dess värde för parten. Domstolen kunde då bl.a. förordna om åtgärd som ansågs erforderlig för att säkerställa partens rätt. Den andra förelåg då ett sådant förordnande i annat fall var för parten av synnerlig vikt och det ej lände motparten till väsentligt förfång. I den sistnämnda situationen hade åtgärden till ändamål att provisoriskt ordna det stridiga rättsförhållandet mellan parterna redan under rättegången. I förarbetena anfördes att det måste beaktas att ett dylikt provisoriskt avgörande av tvistefrågan kunde medföra betydande skada och olägenhet för svaranden, om kärandens talan sedermera skulle ogillas. Det borde därför i dessa fall ske en avvägning mellan parternas olika intressen. (NJA II 1943 s. 186.)

Vid 1981 års lagändring utgick den mening som innehöll det senare huvudfallet. I stället ändrades kravet på att ”domens verkställande” skulle hindras eller försvåras till ett krav på att ”utövningen av sökandens rätt” skulle hindras eller för-

svåras. I förarbetena anfördes att bestämmelsen avsågs medge inte endast att verkställigheten av en blivande dom eller annan exekutionstitel säkerställdes utan också att sökanden genast skulle kunna komma i åtnjutande av sin rätt. Vi dare framhölls att det även utan en särskild föreskrift var tydligt att ett provisoriskt ordnande av rättsförhållandet mellan parterna, innan saken hade prövats av domstolen eller i annan ordning, inte borde ske utan starka skäl. Parternas motstridiga intressen borde i sådant fall vägas mot varandra. (Prop. 1980/81:84 s. 230.)

Då ett förordnande blir aktuellt rör tvisten ofta en förpliktelse som innefattar ett kontinuerligt beteende från motpartens sida. Bestämmelsen är emellertid även tillämplig då förpliktelsen fullgörs genom en engångsprestation. (Jfr Ekelöf, Rättegång, tredje häftet, 6 uppl. 1994, s. 16 ff.; jfr även dens. i Festskrift för Engströmer, 1943, s. 13 f. och 36 ff.)

Det nu återgivna får anses innebära att 15 kap. 3 § rättegångsbalken är avsedd att tolkas så, att motparten kan anses hindra eller försvåra utövningen av sökandens rätt redan genom att utöva den rätt som han i målet gör gällande att han har, t.ex. såsom i förevarande fall en retentionsrätt, och att en åtgärd för att säkerställa sökandens rätt kan bestå i att han erhåller den prestation som han yrkar i målet. En sådan tolkning är inte oförenlig med bestämmelsens ordalydelse.

Hydraulkranars yrkande att Crane Building skall förpliktas att omedelbart utge lastbilen avser således en sådan åtgärd som åsyftas i 15 kap. 3 § rättegångsbalken. Då de övriga förutsättningarna enligt lagrummet inte har prövats av domstolarna bör det ankomma på tingsrätten att på nytt pröva yrkandet med

utgångspunkt i den bedömning Högsta domstolen nu gjort.

_____

_____

_____

I avgörandet har deltagit: justitieråden Lars K Beckman, Munck,
Lennander (referent), Victor och Lindeblad
Föredragande revisionssekreterare: Börjesson